

Yttrande angående remisspromemoria: Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare, U2021/03373

Lunds kommun delar uppfattningen att behovet av att stärka skolprofessionerna, vidareutveckla kunskapen och kompetensen i yrket samt arbeta för att öka skolprofessionernas attraktionskraft är centralt. Vidare anser Lunds kommun att det är av vikt att det finns såväl ramar som riktlinjer och förutsättningar som kan bidra till att stärka kompetensen och likvärdigheten inom skolväsendet. Lunds kommuns bedömning är att professionsprogrammet i stort innehåller förslag som *kan* bidra till professionsutvecklingen för rektorer, lärare och förskollärare, medan det i delar behöver utredas vidare.

Lunds kommun bedömer att professionsprogrammet kan bidra till en bättre strategisk kompetensanvändning. Vidare bedömer Lunds kommun att det är positivt med en nationell strategi som tar avstamp i en vetenskaplig grund.

Lunds kommun bedömer dock att förslaget innebär att huvudman och rektor i delar får en begränsning i inflytandet över medarbetarens kompetensutveckling och kompetensvalidering. Rektors möjlighet att organisera för skolutveckling och styra del av lärares fortbildning för att gynna breda skolutvecklingsprocesser är strategiskt viktig. Ska rektor ta ansvar för sin enhet måste rektor ha mandat att styra kompetensutvecklingen utifrån enhetens behov och det systematiska kvalitetsarbetet.

Vidare bedömer Lunds kommun det som anmärkningsvärt att för att bli särskilt meriterad förskollärare eller lärare ställs inga krav på pedagogisk skicklighet. Det vill säga att det är möjligt att bli särskilt meriterad lärare utan att ha erhållit nivån meriterad lärare.

Lunds kommun uppfattar inte det som tydligt hur kompetensprogrammet ska svara an på förskolans behov. Remisspromemorian gör gällande att det är ämnesfördjupning och

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

ämnesdidaktik som ligger till grund för fortsatta studier. Annan kompetens som det kan finnas behov av i förskolan finns inte angiven. Inte heller framgår om staten avser att förändra och möjliggöra statsbidrag för förstelärare i förskolan.

Nedan följer Lunds kommuns bedömning av de nio olika förslagen.

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling

Förslag: Det ska i skollagen slås fast att det inom skolväsendet ska finnas ett nationellt professionsprogram. Programmet ska innehålla dels en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare, dels ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare.

Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer: meriterad lärare eller förskollärare och särskilt meriterad lärare eller förskollärare. Nivån särskilt meriterad ska bland annat förutsätta forskarutbildning. [...]

Professionsprogrammet ska utvärderas.

Lunds kommun bedömer att: Ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare där staten har ett tydligare ansvar är i huvudsak positivt. I frågan om meriteringsnivå bedömer Lunds kommun att även detta, i huvudsak, är positivt. Emellertid finns det frågetecken gällande kategorisering av lärare samt förväntningar vid genomgången kompetensutveckling och meritering, då i form av annan tjänst eller ökad lön.

Huvudmannen åläggs mycket ansvar att skapa de förutsättningar som krävs för kompetensutvecklingen, och det är av vikt att professionsprogrammet svarar an på huvudmännens olika behov och förutsättningar. Vidare bedöms det som viktigt att finansieringen av det nationella professionsprogrammet inte belastar enskild skolhuvudman, utan att ytterligare resurser tillförs från staten.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften

Förslag: En nationell struktur för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften. Utöver ett nytt kompetensutvecklingsutbud kan flera insatser som redan erbjuds ingå.

Föreskrifter om vilka kompetensutvecklingsinsatser som ska ingå i det nationella professionsprogrammet ska med stöd av regeringens

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

s.k. restkompetens tas in i en ny förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare samt i myndighetsföreskrifter.

Lunds kommun bedömer att: Förslaget om olika insatser med olika syfte är positivt. Redan idag erbjuds en mängd kompetensfortbildning från staten som är uppskattat och möter enheternas behov av kompetensfortbildning. Tydlig plan för kompetens- och karriärutveckling kan möjliggöra att flera rektorer, lärare och förskollärare stannar inom yrket och är yrkesverksamma längre.

6.3 Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare

Förslag: För att legitimerade lärare och förskollärare ska uppnå de två meriteringsnivåerna, meriterad och särskilt meriterad, inom det nationella meriteringssystemet ska såväl formella villkor som villkor om förmåga till undervisning av viss kvalitet vara uppfyllda.

Villkoren för meriteringsnivån **meriterad** ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska ha:

- minst åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet eller fyra års erfarenhet av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar,
- förmåga till undervisning av hög kvalitet, genomfört viss kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare och
- haft ansvar för någon särskilt kvalificerad arbetsuppgift eller genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för en sådan arbetsuppgift.

Villkoren för meriteringsnivån **särskilt meriterad** ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska:

- ha avlagt en licentiat- eller doktorsexamen som avser ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet och
- under minst fyra års tjänstgöring som lärare eller förskollärare inom skolväsendet ha visat pedagogisk skicklighet eller har undervisat på universitet eller högskola

Att de två meriteringsnivåerna för lärare ska betecknas meriterad lärare respektive förskollärare samt särskilt meriterad lärare respektive förskollärare ska regleras i skollagen. Där ska också anges

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

att dessa benämningar i skolväsendet bara ska få användas av den som har fått beslut om sådan meriteringsnivå. [...]

Lunds kommun bedömer att: Det är initialt rimligt med två meriteringsnivåer samt att professionsprogrammet utvärderas och vid behov förändras och/eller förbättras.

Gällande meriteringsnivå "meriterad" anser Lunds kommun att förslaget med fyra års erfarenhet av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar riskerar att bli otydligt. Det är staten som årligen gör bedömning vilka skolor som bedöms som skolor med särskilt svåra förutsättningar och dessa kan variera över tid. Vilka lärare är det då som kan omfattas av fyraårsregeln? Lunds kommun gör också bedömningen att fyra år är för kort tid inom yrket för att bedömas som erfaren.

Det är viktigt att det finns en tydlighet för meriteringsprocessen och vem som ansvarar för genomförandeprocessen. Lunds kommun bedömer det inte som tydligt i förslaget hur ansvarsfördelningen ska se ut. Förtydligande gällande ramar för att kvalitetssäkra och skapa likvärdighet i externa bedömningar är av vikt och måste ha väldigt högt förtroende hos lärare och hos skolledare, för att i så liten utsträckning som möjligt påverka lärarkollektivet negativt. Undervisningskontexten är avgörande för att bedöma lärares undervisningsskicklighet.

Vidare är det av vikt att meriteringssystemet är överskådligt och effektivt och inte medför en omfattande administration för skolhuvudman, skolenhet eller den individuella läraren.

Det bör framgå att en "särskilt kvalificerad arbetsuppgift" bör vara undervisningsrelaterad. Handledning av kollegor och studenter är exempel på sådana arbetsuppgifter.

Gällande meriteringsnivån särskilt meriterad anser Lunds kommun att undervisning på universitet eller högskola inte kan jämföras och bedömas likvärdigt som pedagogisk skicklighet inom förskola eller grundskola. Lunds kommun anser att det saknas kunskapsmässig logik som annars är vanligt vid denna typ av nivåindelning, det vill säga att ha varit meriterad lärare eller förskollärare bör vara ett krav för att kunna bli särskilt meriterad.

6.4 Karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringssystemets meriteringsnivåer

Förslag: Karriärstegsreformen ska kopplas till det nationella meriteringssystemet så att endast en meriterad lärare kan utses till förstelärare och endast en särskilt meriterad lärare kan utses till

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

lektor med stöd av statsbidrag enligt förordningen om statsbidrag till huvudmän som inrättar karriärsteg för lärare.

De nya bestämmelserna om krav på viss meriteringsnivå för att kunna utses till förstelärare eller lektor med stöd av statsbidrag ska tillämpas först den 1 juli 2028, dvs. fem år från det att det nationella meriteringsystemet har trätt i kraft och börjat tillämpas. Det ska införas övergångsbestämmelser som innebär att äldre föreskrifter gäller för beslut om inrättande av karriärsteg som fattas av en huvudman t.o.m. 30 juni 2028.

Förstelärare och lektorer utsedda fram t.o.m. 30 juni 2028 har möjlighet att kvarstå som förstelärare eller lektor hos samma huvudman utan att genomgå meriteringsprocessen.

Lunds kommun bedömer att: Det är positivt att meriteringsnivåerna ligger till grund för förstelärare respektive lektorstjänster samt att övergångsbestämmelserna till och med 30 juni 2028 ger utrymme att bygga upp de strukturer som krävs. Emellertid bedömer Lunds kommun att det är otydligt hur väl förslaget passar förskoleprofessionen.

Vidare ser Lunds kommun det som positivt att nuvarande förstelärare och lektorer fortsatt får kvarstå hos samma huvudman utan att genomgå meriteringsprocessen. I punkt 6.3 lyfter Lunds kommun det som behöver förtydligas gällande hur valideringen av lärares kompetens ska genomföras och kvalitetssäkras.

6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Förslag: Skolverket ska vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för det nationella professionsprogrammet.

Det ska regleras i skollagen att det är Skolverket som efter ansökan ska pröva frågan om en legitimerad lärare eller legitimerad förskollärare uppfyller villkoren för meriteringsnivån "meriterad" eller "särskilt meriterad". Det ska tas in en upplysningsbestämmelse i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av den s.k. restkompetensen kan meddela ytterligare föreskrifter om meriteringsförfarandet.

I den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska Skolverket bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om kompetensutveckling inom professionsprogrammet, de villkor som ska vara uppfyllda för respektive meriteringsnivå och om meriteringsförfarandet. [...]

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

Lunds kommun bedömer att: Förslaget att Skolverket ska vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för det nationella professionsprogrammet är positivt.

Då det är rektor som ansvarar för sin enhets utveckling och resultat är det av vikt att inte minska rektors möjligheter att ta det övergripande ansvaret för enheten. Val av kompetensutveckling är viktiga inslag för huvudman och rektor för att säkra utvecklingen av kvalitén i undervisningen.

6.6 Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande

Förslag: Inom Skolverket ska det finnas ett särskilt organ med rådgivande funktion, benämnt Rådet för professioner i skolväsendet. Rådet, vars ledamöter ska utses av regeringen, ska bistå Skolverket i arbetet med att ansvara för det nationella professionsprogrammet.

Rådet ska bestå av tretton ledamöter varav sju ledamöter ska företräda lärarna, förskollärarna och rektorerna, tre ledamöter ska företräda huvudmännen, två ledamöter ska företräda universitet och högskolor och en ledamot ska företräda Skolverket. Vidare ska högst lika många suppleanter med samma fördelning utses. Ledamöterna i Rådet för professioner i skolväsendet ska förordnas på viss tid. [...]

Lunds kommun bedömer att: Det är positivt att ett nationellt råd för professioner i skolväsendet inrättas med avsikt att säkerställa professionernas inflytande. I delar behöver förslaget utredas vidare då det i förslaget inte framgår hur kopplingen mellan central-, regional- och lokalnivå ska ske. Då uppdraget kommer att vara omfattande är det av vikt att det kopplas på referensgrupper från professionen och lärosätena samt att arbetet utvärderas.

6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket

Förslag: Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket genom att:

- identifiera yrkeskompetenser som kännetecknar särskilt yrkesskickliga lärare, förskollärare och rektorer,
- identifiera kompetensutveckling som syftar till att utveckla sådana yrkeskompetenser och
- särskilt identifiera dels sådan kompetensutveckling som ska erbjudas inom ramen för det nationella professionsprogrammet, dels sådan som ska ingå i villkor för att få beslut om meriteringsnivån "meriterad".

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

Rådet för professioner i skolväsendet ska även bistå Skolverket genom att:

- följa upp nyttjandet och kvaliteten i professionsprogrammets samlade utbud av kompetensutveckling,
- vara rådgivande i frågor som rör hur olika typer av kompetensutveckling kan utformas och hur skolhuvudmännen på bästa sätt kan möjliggöra lärares, förskollärares och rektorers deltagande i yrkesutvecklande kompetensutveckling, och
- vara rådgivande i frågor som rör möjligheten att främja att fler lärare, förskollärare och rektorer når behörighet för en forskarutbildning.

Skolverket kan även i andra frågor vända sig till Rådet för professioner i skolväsendet för att få stöd för sina beslut.

Lunds kommun bedömer att: Det är positivt att Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket och säkerställa professionernas inflytande. Det nationella rådets uppdrag bedöms omfattande och det är av vikt att såväl Skolverket som Rådet för professioner i skolväsendet kontinuerligt såväl beaktar som säkerställer behov samt är lyhörda för synpunkter från regionala aktörer.

6.8 Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet

Förslag: Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med:

- att ta fram konkreta kriterier för villkoren för meriteringsnivåerna i meriteringssystemet, och
- hur meriteringsprocessen bäst bör organiseras.

Rådet för professioner i skolväsendet ska undersöka om, och i så fall på vilket sätt, meriteringssystemet kan eller bör utvecklas samt om rådet finner det lämpligt, lämna sådana förslag. I Skolverkets redovisning av arbetet med professionsprogrammet till regeringen ska sådana förslag på utveckling av programmet från rådet som kräver regerings- eller riksdagsbeslut framgå samt myndighetens bedömning av dessa förslag utifrån myndighetens uppdrag i relevanta delar.

Lunds kommun bedömer att: Det är positivt att Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket och säkerställa

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

professionernas inflytande. Likt 6.6 och 6.7 anser Lunds kommun att Rådet för professioner i skolväsendet, vid behov, bör kompletteras med andra typer av remissinstanser vid större beslut.

6.9 Ansökan om meritering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meriteringsnivå ska vara möjligt att överklaga

Förslag: Det ska tas ut en avgift i samband med en ansökan om meriteringsnivå.

Ett beslut om avslag på en ansökan om meriteringsnivå ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om en lärare eller förskollärare får sin legitimation återkallad ska beslutet om meriteringsnivå upphöra att gälla när beslutet om återkallelse av legitimationen har fått laga kraft. [...]

Lunds kommun bedömer att: Ansökan om meritering ska inte vara avgiftsbelagd. Förslaget medger att det inte kommer att ställas krav på ett beslut om meriteringsnivå för att läraren ska kunna undervisa i de ämnen som läraren har behörighet för, men det ställs krav på meritering för att kunna anses kvalificerad till att erhålla förstelärarytter eller lektorstjänster. Det innebär att det är förenat med en kostnad för enskild lärare för att kunna söka karriärtjänster.

Slutligen föreslås

7.0 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Såväl ändringarna i skollagen om nationella professionsprogram som den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Ändringarna i förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg ska träda i kraft den 1 juli 2028.

De bestämmelser i förordningen om statsbidrag som ändras och upphävs, ska fortsatt gälla i de äldre lydelserna för statsbidrag som har beviljats till och med den 30 juni 2028. Efter denna tidpunkt ska statsbidrag få beviljas för kostnader för sådana förstelärare eller lektorer som statsbidrag har beviljats för tidigare, under förutsättning att villkoren i bestämmelserna i de äldre lydelserna fortfarande är uppfyllda och att läraren fortfarande är kvar hos samma huvudman.

Lunds kommun bedömer att: Förslaget gällande ikraftträdande och övergångsbestämmelser är i huvudsak positivt och förslaget om övergångsbestämmelserna för förstelärare och lektorer är rimliga.

2021-09-28

Diarienummer

BSN 2021/6379

Däremot bedömer Lunds kommun att förslaget om ikraftträdandet av det nationella professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare per 1 juli 2023 kan vara en utmaning då förslaget i delar kan behövas utredas ytterligare. Tillsättningsprocessen och uppdragsstart för Rådet för professioner i skolväsendet behöver påbörjas innan 1 juli 2023 då rådet ska bistå Skolverket med såväl form som innehåll på professionsprogrammet samt arbeta med meriteringssystemet. Uppdraget bedöms som omfattande.

Lund, den 19 oktober 2021,

Mia Honeth
Barn- och skolnämndens ordförande